

Просвітницьке заняття з елементами тренінгу

Тема: Розвиваємо комунікативну компетентність педагогів

Мета: Створити умови для розвитку комунікативної культури педагогів. Ознайомити з базовими положеннями теорії спілкування. Формувати навички ефективної взаємодії. Розвивати комунікативні вміння за допомогою ігрових методів навчання. Підсилювати професійну мотивацію. Поглибити знання педагогів про комунікативну компетентність. Допомогти в організації професійного самовдосконалення та самоосвіти.

«Єдина справжня розкіш – це розкіш людського спілкування»

Антуан де Сент Екзюпері

Вступне слово

XXI століття період стрімкого розвитку комунікативних технологій, тому його прийнято вважати інформаційним. З цього приводу можна навести такий вислів: *«Хто володіє інформацією, той володіє світом»*.

Психологи виділяють чотири основних елементи соціальних взаємин: **сприйняття, комунікація, спілкування, взаємодія.**

Спілкування – це обмін інформацією, соціально-психологічний процес взаємодії двох і більше людей із приводу повідомленого. (Люди формують інформацію, уточнюють, розвивають, спотворюють, переживають і реагують на повідомлене).

Форми спілкування залежно від характеру і змісту: службове (ділове), повсякденне (побутове), переконливе, ритуальне, міжкультурне.

Комунікація – це технічний процес обміну інформацією між двома і більше індивідами (або групами індивідів). Коли йдеться про комунікацію, нас перш за все цікавить те, в який спосіб та як передається інформація (безпосередньо від особи до особи, віртуальне спілкування, запис у щоденнику, розмова по телефону, перегляд телебачення і т.д.). Від рівня розвитку комунікативних навичок залежить ефективність діяльності представників багатьох професій. Добре розвинені комунікативні вміння – запорука успішної діяльності педагогів.

Звертаю вашу увагу ще на такі поняття як компетентність і компетенція.

Компетентність – рівень умінь, що відображають ступінь відповідальності визначеної компетенції, яка дає змогу діяти конструктивно в умовах, що змінюються.

Компетенція – суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини.

Якщо поєднати зміст всіх зазначених понять, то **комунікативна компетентність** – це здатність встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. Це система внутрішніх ресурсів, необхідних для

побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

Комунікативна компетентність містить такі складові:

- комунікабельність (здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми);
- володіння змістовною інформацією та вміння оперувати нею;
- здатність до партнерської взаємодії та досягнення взаєморозуміння.

Ми вже зауважили, що комунікація – це процес двостороннього обміну інформацією, результатом якого є взаєморозуміння. Але, не рідко спостерігається процес комунікації між людьми без досягнення взаєморозуміння. Чому так буває?

Причинами невдалої комунікації можуть бути:

- стереотипи – спрощені думки щодо окремих осіб або ситуацій, внаслідок чого відсутній об'єктивний аналіз і розуміння людей, ситуацій, проблем;
- перенасиченість комунікативного простору інформацією перешкоджає прийняттю актуальних рішень, призводить до зайвих емоційних перевантажень, тим самим ускладнюючи взаємини з оточуючими;
- «упереджені уявлення» - схильність не брати до уваги того, що суперечить власним усталеним поглядам, того, що є новим, незвичайним;
- погані взаємини між людьми – якщо ставлення людини є ворожим, то буде дуже важко переконати її в справедливості вашого погляду;
- відсутність уваги та інтересу співрозмовника;
- зневага фактами, тобто звичка робити висновки за відсутності достатньої кількості фактів;
- помилка в побудові висловлювань: неправильне обрання слів, складність повідомлення, слабка переконливість, нелогічність;
- неправильний вибір стратегії та тактики спілкування.

Отже, від рівня розвитку комунікативної компетентності педагога залежить ефективність його професійної діяльності. Тому сьогодні ми будемо працювати над розвитком комунікативної компетентності.

Вправа «Знайомство» Кожен називає своє ім'я і називає чому він обрав саме професію педагога.

Мінілекція

Загальновідомо, що людина, якій притаманна висока комунікативна культура, зазвичай має широке коло спілкування з різними людьми, легко налагоджує дружні стосунки як з дорослими, так і з дітьми, адже вона приємна в спілкуванні і викликає у співрозмовника симпатію.

Така людина впевнено крокує по життю, легко переборюючи труднощі, з якими стикається.

Педагогу, з огляду на специфіку його діяльності, просто необхідно не лише вміти спілкуватися самому, а й навчити цього дітей. Від того, як вихователь спілкується з дітьми, залежить ступінь їх пізнавального інтересу й мотивації до діяльності.

Основою формування комунікативної культури педагога є його особистісні якості – **товариськість, відкритість, емпатійність, а також комунікативні вміння та здібності – чітка дикція, виразність мовлення, уміння слухати і чути співрозмовника.**

Товариськість – це стійке прагнення до контактів з людьми, вміння швидко встановити контакти.

Ця властивість особистості містить такі складові, як:

- **комунікабельність** – здатність відчувати задоволення від процесу спілкування;
- **соціальна налаштованість** – бажання перебувати в товаристві, серед інших людей;
- **альтруїстичність** – емпатія як здатність до співчуття, співпереживання, уміння уявити себе у світі іншої людини.

Педагогічне спілкування – це процес взаємодії педагогів і вихованців, змістом якого є обмін інформацією, пізнання особистості партнера по педагогічному спілкуванню, а також організація спільної діяльності. При цьому інформація передається як вербальними, так і невербальними засобами.

Розглянемо основні засоби мовленнєвої виразності.

Жестикулярна виразність є одним з найяскравіших засобів вираження ставлення до дітей. Відзначимо наступний парадокс: ті жести й рухи, які нам найбільш притаманні, нам відомі найменше.

Укорінена звичка жестикулювати певним чином є елементом автоматизованої поведінки насамперед впадає в очі. А перше враження є основою для формування думки про людину.

Мімічна виразність. Має високий інформаційно-виражальний рівень і ступінь впливу. Адже міміка найтісніше пов'язана з мовленням, хоча може бути використана педагогом і в «чистому» вигляді без словесного супроводу.

Інтонація. За ступенем впливу перевершує інші поведінкові показники. Те саме звернення педагога, сказане з різною інтонацією, дошкільники можуть сприймати по-різному.

Вправа «Майстер інтонації»

Учасники по черзі промовляють фразу «йди сюди», а інші визначають, із якою інтонацією вона вимовлена: наказ, прохання, пропозиція тощо.

Отже, ми з'ясували, що доповнюють мовлення, емоційно впливають на вихованців, передають почуття і переживання педагога невербальні засоби: погляд, міміка, рухи рук.

Уміння користуватися словом, емоційно висловлювати свої думки – важлива сторона комунікації.

Але для вихователя не менш значуща й інша сторона спілкування – вміння слухати, помічати, бачити. Ця функція спілкування дає йому змогу не лише розуміти дитину, а й відчувати її стан, настрій, ставлення до освітнього завдання чи виконуваної діяльності.

Вправа «Фотографія»

До вашої уваги фотографії із зображенням незнайомих людей. Пропоную вам розглянути їх обличчя, звернути увагу на погляд, позу, одяг – а потім визначити характер, настрій, сферу професійної діяльності, звички, стиль життя, сімейний стан тощо. Чи могли б ви потоваришувати з цією людиною? Чому? Чи могли б бути колегами по роботі? Чому?

Досконале спілкування педагога ґрунтується на доброму знанні людей, із якими він спілкується. Саме середовище вимагає від нього гнучкості, мобільності, адекватної до ситуації.

Знання своїх психологічних та фізіологічних особливостей допомагає педагогові долати бар'єри у спілкуванні, зберігати своє здоров'я, підтримувати свій робочий настрій, а отже, позитивний робочий стан дитячого колективу, з яким він працює. І тут виходить на перший план турбота про власне ментальне здоров'я, як запоруку успішності.

З тим, що ніякі новаторські технології не замінять живого слова педагога, що саме особистість педагога- головний інструмент виховання, погодяться всі. Але нескінченні міркування про гуманне виховання та роль педагога мало що додають до їх майстерності.

Щоб особистість педагога стала «інструментом» професійної діяльності, необхідно осмислити свій особистісний ресурс і навчитися його застосовувати.

Вправа «Свого знайду з першого погляду»

Я пропоную вам обрати один з елементів конструктора з тих, що я висипала в центр кола. Уважно роздивіться свій елемент, вивчіть його особливості. Вони всі однакові за кольором, формою, величиною. Потім елементи конструктора складемо назад в мішечок, перемішаємо і знову висипаємо в центр кола. Завдання кожного з вас – знайти свій. Як правило, «свій» впізнається з першого погляду.

А зараз поділіться, хто на що звертав увагу в першу чергу.

На перший погляд здається, що всі елементи дуже схожі, але якщо витратити час, щоб придивитися уважніше, то можна помітити, що вони дуже різні і майже неможливо переплутати свій елемент з іншими.

Так і люди: всі дуже різні, але запам'ятовуються, у кожного свої індивідуальні рисочки, «нерівності», своя краса, привабливість. Треба її тільки відчувати і зрозуміти.

Вправа «Ми так схожі з тобою...»

Я вам пропоную пограти в гру з м'ячиком. Ви кидаєте м'ячик колезі зі словами «Мені здається нас об'єднує така якість, як...», «Я думаю ми з тобою схожі...». А той кому передали м'яч, відповідає на звернене до нього посилення («Згоден» або «Я подумаю над цим»). Як бачимо, не зважаючи на те, що всі люди різні, є те що їх об'єднує.

Вправа «Вгадай, про яку рису характеру йдеться»

Люди різні, бо мають не тільки зовнішні ознаки, які їх відрізняють, а й різні риси характеру. Є риси які допомагають, або заважають бути гарним співрозмовником. Пропоную вам вгадати за описом рису характеру.

- В одне вухо входить в інше виходить (Неуважність).
- Моя хата краю нічого не знаю. (Байдужість).
- Бачить чуже під лісом, а свого не бачить під носом. (Заздрощі).
- І риби наловить і ніг не намочить. (Хитрощі).
- Якби міг, то і у ложці води втопив. (Злість).
- Найшла коса на камінь: коса не втне, камінь не піддасться. (Впертість).
- Задер носа, кочергою не дістанеш. (Хвалькуватість).
- Заліз у чужу солому та ще шелестить. (Зухвалість).

Для конструктивної комунікації нам потрібно позбутися подібних рис характеру.

Вправа-демонстрація «Вплив слова на людину»

Візьмемо склянку води. Уявімо, що це людська душа – чиста, проста, наївна, здатна вбирати в себе все і хороше, і погане.

Сіль – грубі, солоні слова;

Перець – пекучі, образливі слова;

Грудка землі – неухажливість, байдужість, ігнорування.

Коли ми це все змішаємо – отримаємо стан людини. Скільки пройде часу, доки все осяде, забудеться? А варто лише легенько збовтати – і все підніметься на поверхню. А це стреси, неврози.

Обговорення

– Які почуття у вас виникли під час цієї вправи-демонстрації?

Висновок. Коли ми з кимось сваримося і кажемо щось неприємне, ми залишаємо в душі людини ось такі сліди. І не має значення, скільки разів ми потім попросимо пробачення. Словесні рани заподіють такий самий біль, як і фізичні. Тому свою терпимість, розуміння ми можемо виявляти по-різному: спокійно, витримано, доброзичливо, тобто толерантно.

«Чарівна скринька»

Колеги, на завершення я пропоную вам дістати папірець, який підкаже що вас чекає сьогодні або що вам потрібно зробити найблищим часом:

- Тобі сьогодні обов'язково пощастить
- Життя готує тобі приємний сюрприз
- Усе складеться для тебе найкращим чином
- Сьогодні твій день, щастя тобі
- Пам'ятай ти народилась щоб бути щасливою
- Сьогодні очікуй прибутку
- Люби себе такою яка ти є – неповторною
- Потурбуйся про здоров'я свого тіла
- Зроби собі подарунок ти на це заслуговуєш
- Вищі сили оберігають тебе
- У тебе є все щоб насолоджуватись життям
- Хай завжди крізь і всюди тобі посміхаються люди
- Нехай у тебе завжди панує весна

Підготувала вихователь-методист Людмила Борман
14.09.2023